

Вікторія Кручек,
*д-р пед. наук, доцент,
завідувач лабораторії дистанційного
професійного навчання
Інституту професійної освіти
НАПН України
(м. Київ, Україна)*

ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

В епоху стрімких технологічних змін змішане навчання (blended learning) стає все більш поширеною практикою в системі професійної підготовки. Такий підхід поєднує кращі сторони традиційного очного навчання та можливості сучасних цифрових технологій, створюючи унікальне освітнє середовище для підвищення якості та ефективності освітнього процесу. Однак разом з перевагами змішаного навчання постають і нові виклики, зокрема у сфері моніторингу та оцінювання якості професійної підготовки.

Оцінювання в змішаному навчанні відбувається на двох рівнях: оцінювання сформованості компетентностей, яких здобувачі набувають у ході навчання, а також оцінювання самого процесу змішаного навчання. Для ефективного оцінювання компетентностей необхідно забезпечити чіткі критерії та використовувати різноманітні методи, які враховують специфіку змішаного навчання. Оцінювання процесу змішаного навчання включає в себе оцінку ефективності й підвищення якості навчання.

Моніторинг якості змішаного навчання передбачає оцінювання різних компонентів, щоб переконатися, що результати навчання досягнуті й здобувачі освіти отримують підтримку протягом усього освітнього процесу. До сфер, які потребують моніторингу, належать: дизайн навчального курсу, який повинен відповідати цілям навчання, включати різноманітні стратегії викладання та надавати чіткі вказівки як для онлайн, так і для очних занять; технологічна інфраструктура (надійність та зручність використання технологічних інструментів і платформ, що використовуються для онлайн компонентів, забезпечення доступу здобувачів освіти до необхідних ресурсів і технічної підтримки); оцінювання та зворотній зв'язок (валідність, надійність практик оцінювання та їх відповідність навчальним цілям, прогрес здобувачів освіти та надання своєчасного зворотного зв'язку); залученість та взаємодія (рівень участі, співпраці між здобувачами освіти та якість дискусій як в онлайн, так і в очному форматі); функціонування служб підтримки для задоволення різноманітних потреб здобувачів освіти (моніторинг доступності допоміжних послуг, таких як репетиторство, консультування та технічна допомога); постійне вдосконалення (регулярний моніторинг та оцінювання програм змішаного навчання для внесення необхідних коректив) [2; 3]. Крім того, моніторинг якості змішаного навчання також включає розгляд узгодження стратегій викладання з різними формами навчання. Педагоги мають ретельно відбирати і розробляти онлайн і очні заходи, які доповнюють один одного, задовольняють різні навчальні уподобання й покращують загальний навчальний досвід. Відстежуючи узгодженість та ефективність навчальних стратегій у змішаному навчанні, викладачі можуть оптимізувати навчальне середовище, щоб максимізувати залученість, мотивацію та закріплення знань та навичок здобувачів освіти.

Педагогічна наука пропонує кілька методів оцінювання результатів змішаного навчання, зокрема:

Оцінювання успішності здобувачів освіти. Суть методу полягає у порівнянні успішності студентів до та після впровадження змішаного підходу. Він може включати оцінювання здобувачів освіти з використанням письмових тестів, виконання завдань та проєктів, а також аналіз їхніх академічних досягнень, таких як оцінки за курс, прогрес у навчанні та інші показники.

Опитування та анкетування. Проведення опитувань серед студентів, які брали участь у змішаному навчанні, стосовно їх задоволеності освітнім процесом, мотивації, особистих оцінок ефективності, ставлення до змішаного навчання.

Спостереження та аналіз зворотного зв'язку. Окрім кількісних методів оцінювання, спостереження в процесі змішаного навчання та аналіз зворотного зв'язку від здобувачів освіти та педагогів, їхніх відгуків також можуть бути ефективним методом оцінювання та передбачати обговорення змін, які відбулися в підході до навчання, виявлення переваг та недоліків змішаного навчання, розгляд можливостей для подальшого вдосконалення. Розмови зі здобувачами, фокус-групи або інтерв'ю з учасниками змішаного навчання можуть дати глибше розуміння їх досвіду та перспективи щодо ефективності такого підходу.

Порівняння з результатами традиційного навчання. Проведення порівняльного аналізу результатів здобувачів освіти, навчання яких організовувалось у змішаному форматі, з результатами тих, які навчалися традиційним способом. Це дозволяє визначити, чи забезпечує змішане навчання кращі результати порівняно з традиційним підходом.

Динамічний аналіз. Цей метод оцінювання передбачає використання засобів моніторингу та аналітичних даних, які дозволяють відстежувати прогрес здобувачів освіти протягом певного періоду (курсу, року) змішаного навчання. Це може бути відстеженням їх взаємодії з матеріалами курсу, активностями на форумах, участю у вебінарах та іншими показниками.

Аналіз продуктів та результатів освітнього процесу. Якщо змішане навчання включає виконання проєктів або створення продуктів, результати таких завдань можуть слугувати основою для оцінювання. Аналіз продуктів освітньої діяльності здобувачів освіти, їх креативності, рівня розуміння і застосування навчального матеріалу може свідчити про рівень ефективності змішаного навчання [1; 4; 5].

Ці методи можуть бути використані окремо або в поєднанні один з одним, залежно від конкретних методологічних підходів, специфіки програми змішаного навчання та цілей оцінювання. Кожен метод має свої переваги та обмеження, тому важливо обирати методи, які найкраще відповідають потребам та меті оцінювання результатів змішаного навчання. Важливо проводити оцінювання результатів змішаного навчання систематично та застосовувати різні форми збору даних для отримання цілісного уявлення про ефективність змішаного навчання.

Таким чином, ключовими аспектами моніторингу якості професійної підготовки в умовах змішаного навчання є:

1. Комплексний підхід до оцінювання. Поєднання різноманітних методів оцінювання – від традиційних письмових робіт до інтерактивних онлайн-тестів, проєктів та презентацій. Це дасть змогу всебічно оцінити рівень засвоєння знань, розвиток практичних навичок та ключових компетентностей здобувачів освіти.

2. Використання адаптивних технологій. Сучасні цифрові платформи здатні автоматично адаптувати складність завдань та навчального матеріалу до індивідуальних потреб здобувачів, забезпечуючи персоналізований підхід до навчання.

3. Моніторинг активності та залученості. Аналіз статистики використання онлайн-ресурсів, регулярність відвідування занять, завершення навчальних завдань тощо. Це дозволяє оперативно виявляти проблеми та надавати необхідну підтримку.

4. Активізація зворотного зв'язку. Регулярне отримання відгуків від учасників освітнього процесу щодо ефективності змішаного формату, зручності використовуваних інструментів, рівня задоволеності навчанням.

5. Професійний розвиток викладачів. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників у галузі застосування сучасних освітніх технологій, методик організації змішаного навчання та ефективного оцінювання.

6. Прозорість та зрозумілість критеріїв оцінювання. Чітке визначення та доведення до відома здобувачів освіти критеріїв та методики оцінювання їхніх результатів навчання підвищує мотивацію та відповідальність.

7. Інтеграція онлайн-аналітики. Використання можливості сучасних освітніх платформ для збору, обробки та візуалізації даних про активність, прогрес і результати здобувачів дає змогу отримувати актуальну інформацію про хід освітнього процесу.

8. Спільна рефлексія та коригування. Регулярне обговорення педагогами та здобувачами ефективності застосованих методів та інструментів моніторингу та внесення необхідних коректив для вдосконалення системи оцінювання.

9. Акцент на розвиток м'яких навичок. Приділення уваги оцінюванню та формуванню таких компетенцій, як самоорганізація, цифрова грамотність, критичне мислення, комунікативність, які набувають особливого значення в умовах змішаного навчання.

10. Інституційна підтримка. Забезпечення необхідної інфраструктури, ресурсів та підготовки педагогічних працівників для ефективного впровадження системи моніторингу якості в умовах змішаного навчання через спільні зусилля адміністрації закладу освіти, педагогів та здобувачів освіти.

Приділення достатньої уваги цим ключовим позиціям та втілення їх у практику створює можливості для побудови дієвої системи моніторингу, яка гарантуватиме високу якість професійної підготовки в нових освітніх реаліях, максимізацію результатів здобувачів освіти та формування нового покоління фахівців, здатних відповідати викликам сьогодення.

Список використаних джерел

1. Aceto S., Dondi C., Nascimbeni F. Vision for learning in Europe in 2025. E-Learning Paper. P.A.U. Education, S.L., 2010. P. 18.

2. Blicek, Yves; Ooghe, Ilse; Zhu, Chang; Depryck, Koen; Struyven, Katrien; Pynoo, Bram; Van Laer, Hilde. Validation of a Conceptual Quality Framework for Online and Blended Learning with Success Factors and Indicators in Adult Education: A Qualitative Study. Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET. Jul 2017. V.16 n. 3. P.162–182.

3. Ehlers U.-D. & Pawlowski J. Quality in European e-learning: an introduction. Handbook on Quality and Standardisation in E-Learning / eds U.-D. Ehlers & J. Pawlowski. Berlin, Germany : Springer, 2006. P. 1–13.

4. Voloshinov S., Kruglyk V., Osadchyi V., Osadch K., Symonenko S. Realities and prospects of distance learning at higher education institutions of Ukraine. Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology. 2020. № 8 (1). С. 1–16. <https://doi.org/10.32919/uesit.2020.01.01>.

5. Юрченко О. Змішане навчання: ключ до змін. Матеріали конференцій МЦНД. 2020. <https://doi.org/10.36074/04.12.2020.v4.05>.

Борис Грудинін,

д-р пед. наук, доцент, доцент кафедри фізики

Національного університету біоресурсів і

природокористування України

(м. Київ, Україна)

УДОСКОНАЛЕННЯ ЛАБОРАТОРНОГО ПРАКТИКУМУ ІЗ ЗАГАЛЬНОЇ ФІЗИКИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Вивчення фізики не можливе без використання експериментального методу навчання, що полягає в демонструванні та виконанні лабораторно-практичних робіт [1; 2; 4; 6]. Експериментальний метод навчання посилює інтерес здобувачів освіти до вивчення загальної фізики, формує їхній науковий світогляд, розвиває практичні навички. До того ж експеримент із загальної фізики пов'язує теорію з практикою, переконує здобувачів освіти в правильності теоретичних положень, сприяє формуванню практичних умінь і навичок студентів, сприяє розвитку, вдосконаленню та закріпленню знань. Інтенсифікувати освітній процес з фізики в складних умовах сьогодення можливо шляхом модернізації методики проведення лабораторних робіт.

Сьогодні, коли Україна захищає свою територію від зовнішнього ворога, багато університетів вимушені активно використовувати дистанційну форму навчання, а деякі з 24 лютого 2024 р. взагалі перевели освітній процес на дистанційні рейки. Таким, наприклад, є Глухівський НПУ ім. О. Довженка, що здійснює освітній процес у дистанційному форматі. І це не дивно, адже розташування найстарішого педагогічного університету України (за 10 км від кордону з країною-агресоркою) робить вкрай небезпечним функціонування закладу вищої освіти в цілому. Тож питання модифікації курсу загальної фізики в частині лабораторного практикуму для здобувачів освіти є актуальним.